

דברי החפץ חיים

הביקור אצל החפץ חיים

רבנו המשגיח זצ"ל, היה פעם אחת אצל מרן החפץ חיים זיע"א, ותמיד היה מספר ששמע ממנו יסוד גדול ונורא "אליין" "אליין" איך האדם, צריך לעשות את כל העשה טוב מעצמו, ולא לחקות אחרים, ולא להיות תלוי באחרים. והיה חוזר על בניגון, על המילים אליין אליין, בהטעמה מיוחדת, כמו ששמע מהחפץ חיים.

באותו מעמד, היו רק שני כסאות בבית, וחיפשו עוד כסא ולא מצאו! (הח"ח היה אז במקום נופש) החפץ חיים לא הסכים לדבר, לפני שכולם יושבים, והושיב את המשגיח לידו על אותה ספה קטנה. אמר המשגיח, אנשים צעירים לא מעריכים מה שיש להם! בזמנו, לא הערכתי את מה שישבתי ליד החפץ חיים, רק שנים אח"כ.

הוסיף המשגיח, הייתי שם עם עוד שני בחורים, ר' איסר מאלין, ועוד בחור מסלונים, שניהם נהרגו במלחמה הי"ד, וכנראה החפץ חיים דיבר אלי! הוא התכוין אלי, שלא יסמוך על אחרים - אליין אליין!

בחודש טבת תשנ"ז כשיחה בישיבה
חזר המשגיח על הדברים ששמע מהחפץ חיים וזה תוכן דבריו.

אנשים יש להם חולשה, לעשות הכל כמו שאחרים עושים, (נאך מאכען) בלי שום עצמיות. זה עבודה גדולה שצריך להרגיל את עצמנו, לא להסתכל על השני, לא להתחשב עם השני, רק אַליין, לבד לבד. כל מה שעושים להרגיש, אני עושה! אני נושא אחריות למעשים שלי, שהאדם "עצמו" יתעלה, שירגיש ש"הוא" התקדם, לא כיון שכולם לומדים גם הוא לומד, רק לבד! צריך ללמוד מעצמו, ולהתפלל לבד, צריך שהלימוד של האדם יהיה עצמיות שלו, אַייגענע תפילה! וזה לא דבר קל.

כח האבות

"חייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי, למעשי אבותי אברהם יצחק ויעקב" מה היה הכח שלהם, עצמיות! כל מה שעשו זה היה אַייגענע, לא חיקוי (נאך געמאכט), "אחד היה אברהם" (יחזקאל לג, כד). אחד, לבד, בעצמו! יעקב נאמר עליו "ויותר יעקב לבדו" עצמיות, אף אחד לא עזר לו, זה כח האבות, ללכת לבד אַליין בדרך הישר.

הרגשי פרטי בעבודה

בן אדם שעושה דבר קטן ביותר! אם יש בו עצמיות! כבר זוכה לברכות משמים, אבל אנשים לא חושבים על זה כלל וכלל. צעק המשגיח בקול גדול, שהרעיד את כל הבית מדרש, "אליין שטייגען" "אליין ארבעטן", תלמד מעצמך! תתפלל מעצמך! לבד! תעבוד את בורא עולם אַליין! כשהולכים עם כולם הכל נאבד, אין הרגש פרטי בעבודה, אין געשמאק פרטי! זה גרוע שלא עושים לבד.

מה אמר החפץ חיים

הוסיף המשגיח, הייתי אצל החפץ חיים פעם אחד בימי חיי, ורציתי לשמוע ממנו איזה חדוש, הרי החפץ חיים היה יהודי שהרעיש את כל העולם, אבל מה שמעתי ממנו – "אַליין שטייגען", "אַליין ארבעטן", "אַליין דאווינען", "אַליין הארווענען", במשך שעה, החפץ חיים דיבר על ענין אחד, לעשות הכל לבד, שיהיה עצמיות! לא לחקות את כולם.

החזן או
דעת! ה'
היסוד י'
אבל ל'

החפץ ו'
באים ל'
תפלה ז'
החפץ ו'
להבין ו'
אחת מ'

עוד אמ'
לירש מ'
לבנו, כ'
שמה, ז'

מה באי'
לבדו, ו'

החזן אומר אשרי

החזן אומר אשרי, וכולם אומרים אשרי, לא צריך להיות ככה. נותנים לאדם שכל! דעת! והכרה! והוא יכול, וצריך להגיע להכל לבד. לבקש מבורא עולם לבד, זה היסוד של הכל! כשמגיע ר"ה ויוהכ"פ מתחילים לחשוב קצת לבד, ורק יחידים, אבל לא כולם. זה טרגדיה של הדרו! הכל חיקוי, הכל נאך גמאכט, נאך גטענק!

מה אתם עושים לבד

החפץ חיים לא אמר שום חידושים, רק רצה לשמוע "מה אתם עושים לבד"! אתם באים לבקש ברכות ותפילות, מה אתם עושים לבד? ולא יכלנו להראות לו כלום! תפלה אחת לבד "אייגענע", יכולה להפוך את האדם לגמרי. כולם התפלאו מה החפץ חיים רוצה מאתנו, שהוא צועק עלינו אליין אליין, כשהתבגרתי, התחלתי להבין טענתו, מה באים אלי לבקש, אפשר לבד! אם היינו באים לה, עם בקשה אחת מעצמנו אליין... היה הכל אחרת.

עוד אמר החפץ חיים, בעולם הזה, מי שיש לו אבא עשיר, זה עוזר לו, והוא יכול לירש ממנו את כספו, אבל בעולם האמת, מי שיש לו אבא עשיר וגדול, לא יועיל לבנו, כמו שאמרו, ברא מזכא אבא, ואין האב מזכה את בנו. (עי' סנהדרין קד). שמה, צריך לבד! שיהיה מעצמך!

מה באים אלי לבקש ברכות, הרי אני עצמי גברא ערטילאי, כל אחד יכול לגשת לבדו, ולבקש הכל מבורא עולם!

בלי שום
שני, לא
שה! אני!
התקדם,
להתפלל
לא דבר

מה היה
עמאכט),
יו "יותר
אין בדרך

משמים,
הרעיד את
למעצמך!
אין הרגש

שמוע ממנו
מה שמעתי
ארווענען",
ה עצמיות!

לקט

רשימות

קלא

5

נתבטל
צב של

גבורתן של ראשונים

אפשר
מיהדר
קב על
לל ומן
זעתיד,
ח,טו).
דעתיה
א אחרי

מעלת הנזיר

כולם טורחים להבין, מה מעלת הנזיר, שפירש עצמו קצת מן היין, וכבר זוכה למעלה גדולה, הביאור הוא, שהוא עשה משהו "מעצמו"! אייגנע קבלת הקדושה, "מאליו"!! ולכן זוכה שיהיה "נזר אלוקיו על ראשו" (במדבר ו, ז) ונקרא קדוש!

כוחו של שמשון הגיבור

מצינו אצל שמשון הגיבור, הפלגות גדולות, "דן ידין עמו כאחד שבטי ישראל" אחז"ל (ב"ר צט, יא) כיחידו של עולם! עוד מצינו מעולם לא אמר שמשון לאדם, העבר לי מקלי ממקום למקום. (במדבר רבה ט, כד) וכן היה היחיד שניהל מלחמות בלי צבא! הוא לבד, בלי שום עזרה. ביאר המשגיח, שמשון הגיבור נולד ע"י נדר, והיה נזיר מבטן אמו, נדר זה פעולה עצמית! לכן היה לו כזה כח, שלא צריך עזרה מאף אחד, הכל לבד.

דוד המלך

מצינו בדוד המלך שהיה נער צעיר (שמואל א יז, לג) והלך בגבורה להלחם עם גלית הפלישתי, ואז כל ישראל הכירו את דוד, ונודע לכולם מי שהוא, ומה שהוא, אבל לא מצינו, שהיה לו בזה ציווי ה', אלא שהבין לבד מה רוצים פה! כיון שסוף

סוף, מוכרח האדם לעשות המעשה "מדעתו".

גם את הארי והדוב הכה עבדך

כשדוד המלך הרג את הארי והדוב, הוא ראה פה השגחה, הוא הבין שרוצים פה משהו, והתבונן, איך הוא בא לשחק עם חיות רעות, איזה שייכות יש לו עם חיות רעות, וכשראה את גלית הפלישתית, מחרף מערכות אלוקים חיים, הבין מיד מה דורשים ממנו, הוא הבין שמצפים ממנו, להכניע חיות רעות! כזו חיה רעה, או כזו חיה רעה... הוא למד פשט, ולכן אמר לשאול (שמואל א יז, לו) "גם את הארי והדוב הכה עבדך" והלך להלחם עמו ונצחו! אבל ציווי מפורש לא היה, כי היה מוכרח ללמוד את זה לבד! אליין אליין!

מלחמת יעקב

המשגיח דיבר על יעקב אבינו, שערך מלחמה גדולה ועצומה, עם האומות אחרי מעשה שכם, ואיתא בחז"ל דנלחם עמהם שבוע שלם, ולבסוף בקש, שתפול עליהם אימה ופחד וכך הוה, כמו שנא' "ויסעו ויהי חתת אלוקים על ההרים אשר סביבותיהם ולא רדפו אחרי בני יעקב" (בראשית לה, ה). שאל המשגיח, אם יעקב התפלל שלא ירדפו אחריו, הרי יכל להתפלל מיד, ולמה היה צריך להלחם שבוע שלם ואח"כ להתפלל, תירץ המשגיח, דאדם צריך לפעול ולעשות לבד! אליין. זה לא חכמה לבקש ולהתפלל, וללכת לישון!

צריך לעשות הכל לבד! רוצים לחיות חיים קלים, לכן מתעצלים והולכים לישון... צריך לעשות הכל לבד מעצמו, רק לא לעשות מזה עבודה זרה! שאלוהו, הרי זה שני קצוות ממש, לעשות הכל לבד כביכול, ולהתפלל עם הכרה שאין לי מעצמי כלום, ענה המשגיח "כל הבריאה היא כזו".

אנחנו יוד
שיש עול

סיפר המי
זיו השכיו
התועלת

היה מדב
שפעם ש

היה אומ
רייסען ז
הלימוד נ

בטחון עם תפילה בטח בה' ועשה טוב

השתדלות עם בטחון

יש יסוד גדול בענין הבטחון שאנשים לא יודעים אותו, שבשעה שהאדם עושה מעשה, צריך שזה יהיה ביחד עם בטחון. אנשים יודעים לעבוד על בטחון בנפרד, ולעשות מעשים בנפרד, והעבודה היא, לצרף את המעשים למדת הבטחון.

האדם צריך לעמול ולהתפלל, עם כל הכוחות, אבל באותו הזמן ממש, צריך להיות בטחון, וזה מהדברים הקשים ביותר. אם האדם משתדל עם כל הכוחות באופן פשוט, זה נשאר כוחי ועוצם ידי, אבל הפסוק אומר "בטח בה' ועשה טוב" (תהלים לז, ג), אדם צריך לעשות עם כל הכוחות, אבל תוך כדי המעשים, צריך להיות בוטח גדול בה', שיצליחנו.

דברי רבנו חיים ויטאל

מצינו ביוסף הצדיק, שדרשו עליו הפסוק "ברוך הגבר אשר יבטח בה'" (ירמיה יז, ז) ואעפ"כ היה טענה עליו, בענין ההשתדלות אצל שר המשקים, כדאיתא "ולא פנה אל רהבים" (תהלים מ, ה) ע"י שאמר לשר המשקים זכרתי והזכרתי נתוסף לו שתי שנים (בראשית רבה פט, ג). והשאלה היא, הרי צריך השתדלות, וגם יעקב אבינו, הכין עצמו, לתפילה דורון ומלחמה. אמר המשגיח, בשם רבי חיים ויטאל,

אצל יעקב אבינו היה תפילה ביחד עם השתדלות, באותו זמן שעשה השתדלות הוא התפלל, הטענה על יוסף היתה, שאצלו היה ב' דברים נפרדים, תפילה לחוד והשתדלות לחוד, הוא לא צירף את המעשים לתפילה, היה חסר הצירוף של המעשים עם מדת הבטחון, ועל זה בלבד היה הטענה.

שמעון ולוי ויהודה

אמר המשגיח, שבטי קה היה להם מעלה זו, לחבר את המעשים שלהם עם בטחון, שמעון ולוי אחי דינה, הלכו לשכם, עם מחשבה להרוג את כל אנשי העיר, ובסדר הדורות כתוב, שהיו שם גבורים אדירים, ואיך עשו את זה, הפסוק מעיד עליהם, "ויבואו על העיר בטח" (בראשית לד, כה) הם הלכו עם בטחון.

וכן יהודה "אמר לנפתלי, קפוץ וראה כמה שווקים יש במצרים, קפוץ וראה, אמר י"ב שווקים, אמר כל אחד ואחד יחריב שלו, ואני אחריב שלשה". (ילקו"ש ויגש ק"נ). אמר המשגיח בהתפעלות, יהודה נתן ערבות ליעקב אבינו, ולכן הוא הולך לפרוע את חובו. ואם לא נותנים לו את בנימין, הוא בטוח שיחריב את כל מצרים, ויביא את בנימין חי אל אביו, הוא ידע לצרף את המעשה עם בטחון, ולכן הלך לעשות מעשה כזה.

בעבור אבותנו שבטחו בך

אמר המשגיח, בדורות קודמים, בטחו בה' שיהיה להם הצלחה בלימוד, ושאפו לזה, ועבדו עם כל הכוחות, ולכן הצליחו. אבל אנחנו, חסר לנו השאיפות שנזכה לגדול, ולהיות בקי בש"ס, חסר בבטחון, אומרים כל יום "בעבור אבותנו שבטחו בך", אבל אומרים את זה בלי לב וכונה.

✓ "בעבור אבותנו שבטחו בך ותלמדם חוקי חיים" - אין הכוונה שהיה להם בטחון, ונכנסו למטה לישון, עם בטחון שהקב"ה יכניס את התורה לתוך ראשם, הם עמלו עם כל הכוחות, אבל באותו זמן בטחו בך, עבודה בדרך בטחון, וכך זכו שהמלמד תורה לעמו ישראל, למדם חוקי חיים.

תוס' בכתוב
(עי' כתובו)
בשלמות בו
יגדל, לא ב
שהיה בוטד

אמר המשג
הקשים ביו
שאנחנו עו

לאדם יותר
לומד הוא
הוא מסתכ
ובשעה שמו
בורא עולם
העיקר חסר
בודאי נזכה

זמן שעשה השתדלות
נפרדים, תפילה לחוד
היה חסר הצירוף של

שים שלהם עם בטחון,
כל אנשי העיר, ובסדר
; הפסוק מעיד עליהם,
זתון.

צרים, קפץ וראה, אמר
שלשה". (ילקו"ש ויגש
אבינו, ולכן הוא הולך
שיחריב את כל מצרים,
; עם בטחון, ולכן הלך

זצלחה בלימוד, ושאפו
זר לנו השאיפות שזוכה
'בעבור אבותנו שבטחו

וונה שהיה להם בטחון,
; לתוך ראשם, הם עמלו
טחון, וכך זכו שהמלמד

תוס' בכתובות אומר, שבדורות קודמים, מי שהלך ללמוד תורה, נעשה אדם גדול (עי' כתובות סג. תוד"ה אדעתא). כנראה שבדורות קודמים, מדת הבטחון היתה בשלמות במדה מסוימת, ולכן כל בן תורה שהלך ללמוד, היה בוטח בה' שבודאי יגדל, לא בגלל שהוא הגאון הגדול, או בגלל שהוא הבעל כשרון הגדול, אלא שהיה בוטח בה' שיגדל.

מצבנו בלימוד התורה

אמר המשגיח, לצרף את המעשים עם הבטחון גם בעסק התורה, זה מהדברים הקשים ביותר, אנחנו משתדלים בלימוד התורה, אבל לא מאמינים באמת, שהמעשים שאנחנו עושים בתורה, ינהלו אותנו לשלמות הכי גדולה.

לאדם יותר קל להפריד בין הדברים, כשהוא מתפלל הוא מתפלל, ובשעה שהוא לומד הוא לומד, ולכן חסר לנו בשאיפות, כי בשעת הלימוד, כשמתיגע להבין, הוא מסתכל על עצמו, על כח הסברא שלו, וחושב לעצמו, איך אוכל לגדול, ובשעה שמתפלל, ובוטח בה', אז חושב, למה צריך כ"כ הרבה לעמול ולהזיע, הרי בורא עולם יעשה אותי למדן מופלג, וכיון שיש ניתוק בין עצם הלימוד והבטחון העיקר חסר! צריך שהמעשים שלנו, יהיו שלובים ביחד עם מדת הבטחון, ואז בודאי נזכה להצלחה.

לקט

רשימות

ריא

לכל
פשוט
אומר

המתפלל על חברו

הבעל דבר צריך לפעול

פעם באו אליו, והציעו לו לארגן יום תפילה, עבור כל הבחורים המבוגרים בלייקווד, אמר המשגיח, זה דבר טוב, אבל אתה המציע, אתה צריך לעשות את זה, מי שמרגיש את הדבר, הוא הבעל דבר שצריך לעשות, ולפעול.

אמר המשגיח, דבר זה למדתי מדברי החפץ חיים, שעורר את כלל ישראל לתשובה אחרי רעידת אדמה ביפן, ואמר, זה שלכו מרגיש, הוא בעל דבר שצריך לפעול לבד...

בעל דבר המתפלל

במהפכת סדום ועמורה, היו צריכים להחרב חמשה ערים - סדום, עמורה, אדמה, וצבונים, וצוער, אבל בפועל העיר צוער לא נחרבה, כי לוט רצה ללכת לשם, והתפלל שלא תחרב ונענה, כדכתיב בקרא, "אמלטה נא שמה הלא מצער היא, ותחי נפשי, ויאמר אליו הנה נשאתי פניך גם לדבר הזה לבלתי הפכי את העיר אשר דברת" (בראשית יט, כ"א). וקשה, הרי אברהם התפלל ולא נענה, ואיך תפילת לוט כן פעלה. ביאר המשגיח, לוט היה בעל דבר, הוא היה נוגע בדבר, בעל דבר מתפלל אחרת, ולכן תפילתו נתקבלה, ובודאי שזה היה בצרוף זכותו של אברהם אבינו.

דברי החתם סופר אודות המתפלל על חברו

וזה לשון החתם סופר: "אפרש, כי דרך להעמיד מליץ בין מלך להדיוט כשאינן ההדיוט חשוב וספון לפני המלך, או אינו יכול להטעים דבריו כראוי, ויען ישראל לפני ממלאכי השרת ואינם צריכים מליץ לפני אוהבם ית"ש, והוא מקבל בסבר פנים יפות אפי' בלשון עלגים וגמגום, אם כן המליץ הלז אינו אלא קטנות אמונה חלילה, אך כל ישראל שותפים וגוף אחד ונפש אחד, וכשאחד מצטער גם חברו מרגיש ועמו מצער, ועד"ז "המתפלל על חברו צריך שיחלה עצמו עליו" פי' שיראה כאלו גם הוא חולה, וכיון ששניהם בצער, טוב יותר שיכנס הראש משיכנס הרגל, ע"ד משל התלמיד חכם הוא הראש, והמצטער שהוא עתה שרוי בדיון, הוא בבחינת רגל וקצת נזוף, טוב להכניס הראש כיון ששניהם בעלי דברים, ולא כמליץ בעד אחר". (שו"ת חתם סופר או"ח תשובה קסו)

המתפלל על חברו

בגמרא מסופר, על רבי פרידא שלימד לתלמיד ד' מאות פעם, וזכה עבור זה לכל דורו לחיי עולם הבא, (ערובין נד:). ביאר המשגיח, ע"י המעשה הגדול של רבי פרידא, נפתחו השערים, והיה שפע לעשות מעשים טובים לזכות בהם לחיי העוה"ב.

על דרך זה פירש מה שאמרו, "כל המבקש רחמים על חברו והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחילה" (ב"ק צב:). כשאדם מתפלל על עצמו, לפעמים לא נענה מיד, ולפעמים נענה לאחר זמן, ולפעמים נענה רק לחיי העוה"ב, אבל המתפלל על חברו זה תפילה נקיה בלי נגיעות, וזה פותח את השערים, שכל התפילות יתקבלו.

תפילת הרועה הנאמן

"ואם אין מחני מספרך אשר כתבת" (שמות לב, לב) וכתב רש"י "שלא יאמרו עלי שלא הייתי כדאי לבקש עליהם רחמים" עכ"ל. שאלו את המשגיח, משה רבנו העניו מכל אדם, מה איכפת ליה, מה יאמרו עליו, ותירץ המשגיח, משה רבנו הוא רועה נאמן, דואג לכל צרכיהם, אשר יוציאם ואשר יביאם, ואם לא דואג לצרכם, חסר בנאמנות של הרועה, וזו טענתו, עכשיו הצורך שלהם הוא מחילה, ואם הוא

לא ישיג
של הצינ

עוד תיר
היה צרין
לא חזק

לקט

רשימות

ריג

לא ישיג להם מחילה זו, חסר בנאמנות של הרועה, כי המנהיג דואג לכל הצרכים של הציבור.

עוד תירץ, בשם רה"י רבי שניאור זצ"ל, משה רבנו היה מוסר התורה, וכח תורתו היה צריך לעמוד לו, שתפילתו תקבל - לכפר עליהם, אחרת יאמרו שכח התורה לא חזק להועיל לתפילה, ויהיה חסרון בכבוד התורה, לא בכבוד משה.

~ ~ ~

ייוט כשאין
ויען ישראל
מקבל בסבר
טנות אמונה
ור גם חבירו
ור עליו" פי'
אש משיכנס
וי בדין, הוא
דברים, ולא

עבור זה לכל
גדול של רבי
לחיי העוה"ב.

נ צריך לאותו
מים לא נענה
ל המתפלל על
יילות יתקבלו.

ולא יאמרו עלי
יח, משה רבנו
משה רבנו הוא
נ דואג לצרכם,
חילה, ואם הוא